

зрілість неоднозначно. Воно використовується для опису різних характеристик людини. Зрілість це тривалий віковий період, коли людина досягає високого рівня розвитку фізичних, розумових, психічних функцій. Головна характеристика зрілості – генеративність та розвинена пізнавальна сфера. На даний час функціонує визначення особистісної зрілості як вищого рівня розвитку людини, пов'язаного з формуванням і стабілізацією у неї певних якостей. Особистісна зрілість характеризується якісним новоутворенням – здатністю до самопізнання, також висвітлює рівень саморозуміння та особливості самоставлення, пов'язана з відношенням людини до себе та власній діяльності, з проявом творчої активності в соціумі, творчим рішенням життєвих планів та поставлених задач. Це – сукупність характеристик, які формуються у людини в різні періоди його розвитку та які дозволяють організувати його життя таким чином, щоб він міг проявити себе в період дорослості. Одним з найважливіших факторів досягнення особистісної зрілості, що реалізує зв'язок людини з оточуючим світом, обумовлює досягнення нею нових соціальних рівнів та виявляє її як активну, перетворюючу індивідуальність, є професійна діяльність особистості.

Список бібліографічних посилань

1. Головин С. Ю. Словарь психолога-практика. Изд. 2-е, перераб. Минск: Харвест, 2005. 976 с.
2. Панькина Е. В. К вопросу о соотношении понятий «психологическая зрелость» и «самоактуализация» в психологии личности. Вестник МГГУ им. М. А. Шолохова. Серия «Педагогика и психология образования». 2010. Вып. 4. С. 26–30.
3. Паттурина Н. П. Проблема зрелости в современной психологии. Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. 2006. Вып. 17, т. 7. С. 113–126.
4. Словник української мови: в 11 т./за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1970–1980.
5. Татушко Е. Профессиональная деятельность и акмеология: историко-педагогические аспекты. Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. Харків. 2008. № 8. С 142–144.
6. Шапарь В.Б. Словарь практического психолога. М.: АСТ; Харьков: Торсинг, 2005. 734 с.
7. Штепа О. С. Диспозиційна модель особистісної зрілості: дис. ... канд. психол. наук: 10.00.05. Львів, 2006. 147 с.
8. Штепа О. С. Особистісна зрілість. Модель. Опитувальник. Тренінг: монографія. Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 210 с.

Одержано 01.03.2017

Раскрыто понятие зрелости и личностной зрелости в психологии. Проанализированы различные взгляды ученых на эти понятия, начиная с начала XX века. Рассмотрено понятие зрелости в разных словарях. Выявлены общие характеристики этих понятий.

Ключевые слова: зрелость, личностная зрелость.

УДК 159.9

Наталія Володимирівна АЛЕКСЕЄНКО,

викладач кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-1975-3745>

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЯК СПЕЦИФІЧНА УМОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянуто толерантність до невизначеності та фактори прийняття рішень як її супутні характеристики в контексті інноваційної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, толерантність до невизначеності, фактори прийняття рішень.

Невизначеність в психології, як зазначає О. В. Брюховецька, найчастіше розуміється як відкрите завдання, в якому той, хто приймає рішення, не знає всієї сукупності діючих чинників і повинен сформулювати декілька гіпотез перш ніж оцінити їх ефективність.

Відповідно зростає значення розвитку такої якості особистості, як толерантність до невизначеності, адже індивідуальні відмінності в толерантності / інтолерантності до невизначеності свідчать про те, наскільки легко особистість приймає факти, що суперечать її попередньому досвіду [1, с. 74].

Ситуації невизначеності як перехідні стани, що спонукають людину переживати позитивні емоції в нових неструктурованих, неоднозначних ситуаціях, сприймаючи їх не як загрозу, а як такі, що кидають виклик. Ситуація невизначеності передбачає, що в момент вибору не можливо зрозуміти, який із варіантів буде результативніший. В цілому, при цілісному погляді на свою життєву ситуацію можна побачити, що всі варіанти рівнозначні. У такому ракурсі П. В. Лушин здатність витримувати напруження кризових, проблемних ситуацій визначає як толерантність до невизначеності [5].

У роботах дослідників, констатує Н. В. Перегончук, виділено ряд характеристик невизначених ситуацій, до найбільш поширених та головних з яких, можна віднести новизну, суперечливість, складність; велика кількість можливостей, виборів і рішень; непередбачуваність – неможливість прогнозування розвитку, невідомість ймовірності події, сприймається як відсутність причинно-наслідкових закономірностей; неконтрольованість – суб'єктивну неможливість керувати розвитком подій, протистояти несподіванкам, передбачити їх. Доведено також, що невизначеність виникає внаслідок неможливості категоризувати ситуацію через відсутність інформації [7, с. 42].

Толерантність до невизначеності, як вважає О. Г. Луковицька, це комплексне поняття, яке об'єднує концепції толерантності і невизначеності та включає в себе ряд аспектів: здібність приймати рішення і роздуми над проблемою, навіть коли невідомі всі факти і можливі наслідки; соціально-психологічна установка з афективним, когнітивним і поведінковим компонентами; вміння працювати в умовах нехватки інформації, або її подвійності; здібність людини відчувати позитивні емоції в нових, неструктурованих, неоднозначних ситуаціях, сприймаючи їх не як загрозові, а як такі, що містять виклик. Таким чином, толерантність до невизначеності розглядається комплексно – і як тенденція сприйняття, і як когнітивна характеристика особистості, і як реакція на невизначеність [8, с. 163].

За визначенням Т. В. Корнілової, толерантність до невизначеності – це готовність суб'єкта ухвалювати рішення в умовах невизначеності, суперечливості, новизни ситуації, неповноти інформації, невідомості наслідків вибору. Особистісною передумовою регуляції вибору з боку толерантності до невизначеності виступає здатність приймати виклики невизначеності й реалізовувати продуктивні рішення в умовах невизначеності. При цьому велику роль відіграє поняття «intolerance», яке позначає індивідуальну тенденцію сприймати й інтерпретувати ситуацію невизначеності як загрозу, джерело дискомфорту, що є однією з характеристик авторитарної особистості [3].

За думкою Й. Шумпетера, ситуація невизначеності, у якій необхідно враховувати та прогнозувати перспективи, є важливою умовою інноваційної діяльності на відміну від рутинної праці [9].

Ситуація невизначеності вимагає від людини прийняття рішень у неоднозначних ситуаціях. Прийняття рішень – це особливий вид психічної діяльності людей, спрямований на вибір способу досягнення поставленої мети. Теорія прийняття рішень вирішує два взаємопов'язані завдання: дослідження того, як людина або група людей приймають рішення, і розробка методів прийняття рішення, що допомагають обґрунтувати вибір альтернативи з декількох можливих [4]. Психологічні дослідження прийняття рішень (ПР) людини в умовах невизначеності включають як аналіз когнітивних складових, так і особистісних аспектів регуляції його виборів. Очевидним виступає поле індивідуально-особистісних властивостей, що опосередковують регуляцію рішень і дій саме в ситуаціях, які характеризуються саме невідомістю критеріїв виборів [2].

Прийняття рішень виступає як важлива характеристика, котра відрізняє інноваційну діяльність від сталих стандартів праці. Професійні новації можуть бути визначені як відсутність показників, що є необхідними для прийняття рішень, які є відомими для суб'єкта у звичайних умовах, що вимагає від нього здатності до діяльності, оцінювання та прогнозування в умовах невизначеності поза звичних меж [6, с. 48–49].

Отже, толерантність до невизначеності та фактори прийняття рішень у невизначених ситуаціях виступають в якості психологічних характеристик, котрі впливають на успіх інноваційної діяльності, що обумовлює необхідність їх детального дослідження в умовах впровадження сучасних професійних новацій.

Список бібліографічних посилань

1. Брюховецька О. В. Психологічні особливості толерантності до невизначеності в управлінській діяльності як однієї зі складових професійної толерантності керівників загальноосвітніх навчальних закладів. *Проблеми сучасної психології*. 2015. № 27. С. 70–81.
2. Корнилова Т. В. Мельбурнский опросник принятия решений: русскоязычная адаптация. *Психологические исследования*. 2013. № 6 (31). URL: <http://psystudy.ru/index.php/num/2013v6n31/883-kornilova31.html> (дата звернення: 17.02.2017).
3. Корнилова Т. В., Чумакова М. А. Шкалы толерантности и интолерантности к неопределенности в модификации опросника С. Баднера. *Экспериментальная психология*. 2014. № 1. С. 92–110. URL: http://www.cognitivepsy.ru/Pubs/2014_Budner_KornilovaChumakova.pdf (дата звернення: 18.02.2017)
4. Кочетков В. В., Скотникова И. Г. Индивидуально-психологические проблемы принятия решения. М.: Наука, 1993. 141 с.
5. Лушин П. В. Экологическая помощь в переходной период: экофасилитация: монография. Киев, 2013. 296 с.
6. Минасян Г. Г. Психологическая структура инновационной бизнес-деятельности в период профессиональной подготовки: дис. канд. ... психол. наук: 19.00.03. СПб., 2017. 179 с.
7. Перегончук Н. В. Ситуація невизначеності перехідного періоду розвитку суспільства як психологічна умова формування професійної компетентності майбутнього психолога. *ScienceRise*. 2016. № 3 (20). С. 41–45.
8. Хілько С. О. Психолого-педагогічні умови формування толерантності до невизначеності у майбутніх психологів // Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 24–25 квіт. 2014 р.). Хмельницький: ХНУ, 2014. С. 162–164.
9. Шумпетер Й. Теория экономического развития (исследование предпринимательства, прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры). М.: Прогресс, 1982. 864 с.

Одержано 19.02.2017

Рассмотрены толерантность к неопределенности и факторы принятия решений в ситуациях неопределенности как ее сопутствующие характеристики в контексте инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, толерантность к неопределенности, факторы принятия решений.

УДК 159.922;364.442.6

Анна Александровна БАБЕНКО,

слушатель магистратуры Харьковского национального университета внутренних дел

Научный руководитель: Алла Андреевна ШИЛИНА,

кандидат психологических наук, доцент, доцент кафедры социологии и психологии факультета № 6 Харьковского национального университета внутренних дел

СПЕЦИФИКА ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ В СТРУКТУРЕ СЕМЕЙНЫХ ОТНОШЕНИЙ

Рассмотрена система семейных отношений военнослужащих как фактор их психологической безопасности. Проанализировано взаимовлияние семьи и воинской службы, определены причины, вытекающие из задач и целей военно-профессиональной деятельности военнослужащего на его безопасность.

Ключевые слова: безопасность личности, военнослужащие, психологическая безопасность.

Военная служба – это особый вид государственной деятельности. Не смотря на то, что каждое действие и каждый шаг военнослужащего четко регламентирован уставом – это